

V Bruselu dne 22.11.2018
COM(2018) 772 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ,
EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU
REGIONŮ**

Jednotný trh v měnicím se světě

Jedinečná výhoda si žádá nový politický závazek

Jednotný trh je jedním z největších úspěchů evropského projektu. Díky němu patří Evropa mezi nejatraktivnější místa pro život a podnikání na světě. Občanům Evropské unie pomohl za uplynulých 25 let k větší prosperitě a bohatství. Podnikům nabídl přístup na rozsáhlý a konkurenční trh a odstranil překážky, které jim brání v růstu, inovacích a rozšiřování činnosti, čímž oživil konkurenceschopnost průmyslových odvětví. Svou diverzifikací pomohl jednotný trh zvýšit odolnost evropské ekonomiky a hospodářské a měnové unie¹. Svým rozsahem pozvedl postavení a vliv Evropské unie ve světě. Jeho výhody zdaleka přesahují výhody oblasti volného obchodu a celní unie a zahrnují svobodu pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu. Tyto čtyři svobody společně umožňují hladký provoz obchodní a ekonomické činnosti a tvoří jádro jednotného trhu. Podle odhadů Komise představují jeho ekonomické výhody zhruba 8,5 % hrubého domácího produktu Unie.

Ačkoliv úspěchy jednotného trhu jsou značné, je a vždycky bude potřeba jej udržovat a zdokonalovat. Má-li být i nadále pro občany i podniky zdrojem růstu a příležitostí, musí se stále přizpůsobovat změnám a novým výzvám. Na otázku, jaké by měly být jeho priority, existuje stále více rozdílných názorů, a i jeho možné přínosy jsou vnímány různě. S globalizací a novými technologiemi přicházejí obrovské příležitosti, ale také vyvstávají zásadní otázky zda, kdy, co a jak regulovat. Problémem zůstává nekonzistentní či nedostatečné vymáhání společných pravidel a na tom, aby tato pravidla v rychle se měnícím prostředí i dál plnila svůj účel, je nutné neustále pracovat.

Především však, čím víc integrace postupuje, tím větší je každý další krok z politického hlediska výzvou, neboť se dotýkáme stále citlivějších ekonomických a sociálních otázek. Ukazuje se, jak obtížné je například prosazovat hlubší integraci v oblastech jako služby, které by mohly výrazně zvětšit produktivitu a růst, nebo zdanění, kde mnoho podniků vnímá různost platných předpisů jako velkou překážku jednotného trhu. Totéž se týká sociálního rozměru jednotného trhu, v němž je pokrok zásadní, mají-li výhody integrace naplno čerpat všichni občané.

Důsledkem zmíněných problémů je to, že k hlubší integraci je dnes potřeba více politické odvahy a odhodlání než před 25 lety a k překonání rozdílů mezi rétorikou a výsledky více práce než kdykoliv předtím. Příliš často jsme konfrontováni se situací, kdy se se zdánlivým konsensem na té nejvyšší úrovni, který je k prohloubení jednotného trhu nutný, nepojí politická vůle k přijetí konkrétních opatření, jež navrhuje Komise a jež by byla užitečná, nebo k provedení a uplatňování opatření, která už byla dohodnuta. Členské státy často i přesto, že hlubší integraci trhů či další harmonizaci podporují, prosazují coby základ evropských pravidel pouze své vnitrostátní stanovisko, což může vytvářet politické napětí. To pak vede opakovaně k výzvám, aby Komise přicházela s novými nápady, ačkoliv vůle uskutečnit je není zaručena. Potřebujeme proto o těchto otázkách otevřeně diskutovat a potřebujeme, aby se vedoucí představitelé znovu zavázali ke všem dimenzím jednotného trhu.

Komise v posledních čtyřech letech předložila za účelem prohloubení jednotného trhu a v zájmu jeho větší spravedlnosti ambiciózní a vyvážený soubor opatření tvořený strategií pro jednotný trh, unii kapitálových trhů a strategií pro jednotný digitální trh. Návrhy, jež jsou jejich součástí, společně tvoří právní rámec jednotného trhu zaměřeného na budoucnost. Několik návrhů již bylo přijato, Evropský parlament a Rada se ovšem stále ještě musí dohodnout na 44 z celkem 67 návrhů (viz příloha I). Dále Komise vypracovala důležité a na budoucnost orientované návrhy týkající se oblasti oběhového hospodářství, energetiky,

¹ Projev M. Draghiho, Hospodářská a měnová unie: minulost a současnost, Berlín 19. září 2018, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

dopravy a změny klimatu, které prohloubí jednotný trh a podpoří udržitelný rozvoj. Aby jednotný trh zůstal spravedlivý, navrhla Komise záruky v oblastech zaměstnanosti, daňového systému a práva společností.

V březnu 2018 vyzvala Evropská rada Komisi, aby vyhodnotila stav jednotného trhu z hlediska provádění, uplatňování a vymáhání stávajících právních předpisů, jež mají pro fungování jednotného trhu klíčový význam, a také přetrvávající překážky i příležitosti, které na cestě k plně fungujícímu jednotnému trhu vyvstávají. Toto sdělení je první reakcí na žádost Evropské rady a přijímá se společně s roční analýzou růstu a sdělením na téma hodnocení investičního plánu pro Evropu². Představuje současnou situaci a připomíná výhody plynoucí občanům, spotřebitelům a podnikům. Zdůrazňuje, že je nanejvýš nutné dohodnout se o předložených návrzích před koncem současného legislativního cyklu a že je nutné pravidla jednotného trhu efektivněji provádět, uplatňovat a vymáhat. Posuzuje rovněž hlavní překážky, které bude třeba odstranit, aby jednotný trh i nadále fungoval efektivně a Unie mohla využít příležitosti k vytvoření jednotného trhu, který ob stojí i v budoucnosti, pomůže zajistit růst a prosperitu svým občanům i podnikům a bude hrát roli na globální scéně.

1. Silnější postavení a ochrana občanů

Jednotný trh je mocný nástroj, který pohání konkurenceschopnost Unie a přináší prosperitu jejím občanům. Tím, že vytváří společný životní prostor více než 512 milionů Evropanů stojící na společných pravidlech, plní důležitou společenskou funkci. Podle Eurobarometru z jara 2018 podporuje svobodu žít, pracovat, studovat a podnikat v jiném členském státě 82 % občanů Unie. Je to vůbec největší podpora, jaké se politice Unie dostalo³. Kromě toho ekonomické a sociální přínosy má i vnější rozměr jednotného trhu, díky němuž Unie získala jedinečnou vyjednávací pozici v mezinárodních obchodních jednáních a jenž přitahuje zahraniční investice a talentované lidi. Tato skutečnost je o to významnější, že konkurenty Unie na globální úrovni jsou ekonomiky o rozsahu celého kontinentu.

1.1 Více příležitostí i výhod pro občany

1.1.1 Širší výběr, nižší ceny a větší ochrana spotřebitele

Odstranění překážek, jež bránily volnému pohybu zboží a služeb včetně dat, přineslo spotřebitelům i podnikům značné ekonomické výhody. Spotřebitelé mají k dispozici širší výběr a vysoce kvalitní zboží a služby za nižší ceny. Podniky mají díky nerušené hospodářské soutěži motivaci k inovacím a zdokonalování zboží a služeb⁴. Dobrým příkladem těchto přímých výhod jsou oproti době před deseti lety o 35 % nižší ceny telekomunikačních služeb⁵, zrušené poplatky za roaming a nižší náklady na leteckou dopravu.

Jednotný trh umožňuje občanům platit v celé eurozóně mnohem levněji a rychleji. Díky přijetí eura, zavedení jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA) a vstupu unijní legislativy⁶ v platnost jsou v eurozóně poplatky za přeshraniční platební styk v eurech stejné jako za domácí platební styk, a tím v průměru o 85 % levnější. Občané, kteří pracují nebo studují v jiném členském státě, také mohou dostávat mzdu a platit účty v zemi, v níž žijí, pomocí svého účtu v domovské zemi.

² COM(2018) 770 a COM(2018) 771.

³ Standardní průzkum Eurobarometr č. 89, jaro 2018.

⁴ SWD(2018) 198.

⁵ Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2018, SWD(2018) 198; referenční období: 2006–2015.

⁶ Nařízení (EU) č. 924/2009.

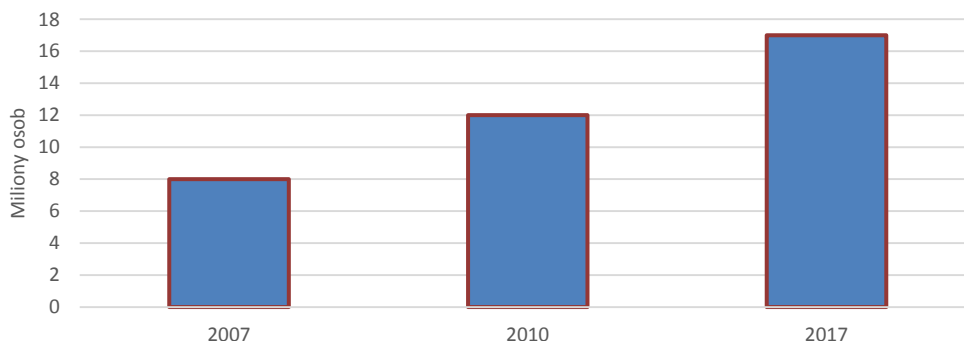
Aby jednotný trh fungoval efektivně, musí spotřebitelé produktům, které si chtějí koupit – jak zboží, tak službám, online i offline, domácího původu i z jiného členského státu – důvěřovat. Tuto důvěryhodnost zaručuje vytváření jednotného souboru unijních předpisů na ochranu spotřebitele. V mnoha oblastech již díky nim společné normy ochrany existují, například v oblasti bezpečnosti potravin a výrobků, životního prostředí, práv cestujících, ochrany osobních údajů a soukromí či dobrých životních podmínek zvířat.

Harmonizované unijní předpisy týkající se informací o potravinách zvýšily ochranu spotřebitele a přinesly právní jistotu potravinářským podnikům. To přispívá k oběhu a dostupnosti potravin na jednotném trhu. Především tak na základě legislativy musí být u balených potravin a jídla v restauracích jasně uvedeny informace o tom, zda obsahují alergeny, a o výživové hodnotě. To chrání zdraví spotřebitele a umožňuje mu dělat informovaná rozhodnutí.

1.1.2 Volný pohyb v Unii

Na 17 milionů občanů Unie žije nebo pracuje v jiném členském státě a 9,5 milionu z nich je ekonomicky aktivních. Zhruba 2 miliony občanů jsou přeshraniční pracovníci či studenti, kteří denně dojíždějí za prací nebo za studiem do jiného státu, než ve kterém žijí⁷. Mobilita osob v rámci Unie⁸ za poslední desetiletí výrazně vzrostla (viz graf níže). Kromě toho od zahájení programu Erasmus strávilo určitý čas studiem, učením se nebo odborným vzděláváním v zahraničí přes 9 milionů občanů⁹. Ačkoliv jsou tato čísla působivá, na kontinent s více než 512 miliony obyvatel jsou stále nízká. Mělo by se na ně nahlížet v kontextu specifických faktorů, jako je jazyk nebo rozdíly v sociálních systémech, které se těžko překonávají a které znamenají, že mobilita pracovní síly bude pravděpodobně v Unii vždy nižší než na jiných integrovaných trzích.

Občané Unie žijící v jiném členském státě

Zdroj: Eurostat – vlastní výpočty

Jednotný trh tím, že odstraňuje diskriminativní, neoprávněné nebo nepřiměřené překážky bránící mobilitě pracovních sil a že zavedl zásadu rovného zacházení pro všechny pracovníky, bez ohledu na to, zda jsou občany daného členského státu nebo jiného státu Unie, otevírá občanům Unie, kteří chtějí pracovat v jiném členském státě, nové pracovní příležitosti. Z mobility pracovníků těží i ekonomická odvětví, která trpí nedostatkem pracovních sil. Během

⁷ COM(2017) 534.

⁸ Mobilita osob v rámci Unie se týká celkového počtu občanů Evropské unie všech věkových kategorií (tj. včetně důchodců, studentů a pracovníků), kteří žijí v jiném členském státě.

⁹ Sem patří 4,4 milionu vysokoškolských studentů, 1,4 milionu účastníků výměny mládeže, 1,3 milionu studentů odborného vzdělávání a přípravy, 1,8 milionu zaměstnanců, 100 000 dobrovolníků a 100 000 účastníků programu Erasmus Mundus.

ekonomické a finanční krize tak mohli evropští pracovníci najít práci v jiných, méně postižených zemích unie.

Například občan Unie, který pracoval čtyři roky v Německu a 32 let v Portugalsku, by normálně neměl nárok na penzi z německého důchodového systému, protože v Německu vzniká nárok na penzi až po odpracování nejméně pěti let. Díky unijním předpisům o koordinaci sociálního zabezpečení však německý důchodový orgán přihlédne k rokům, které daný občan pracoval v Portugalsku, a vyplatí tu část penze, která odpovídá čtyřem rokům odpracovaným v Německu.

Je ovšem také důležité přiznat, že pozitivní účinky jednotného trhu nejsou rozloženy rovnoměrně a že ne všichni občané jsou v takovém postavení, aby mohli jeho svobody využívat. Je zřejmé, že je potřeba věnovat pozornost obavám občanům z regionů potýkajících se s vysokou nezaměstnaností nebo strukturálními změnami. Větší mobilita pracovníků či integrace trhů mohou způsobit problémy z hlediska příjmů a jistoty zaměstnání. Proto Unie podnikla opatření, díky nimž bude její pracovní síla vůči změnám na trhu práce odolnější a jež spočívají například v odborném vzdělávání a rekvalifikaci nebo v zavádění přísnějších norem trhu práce. Například na základě nedávné revize právních předpisů o vysílání pracovníků se zlepšila jejich ochrana, zejména díky zásadě stejné odměny za stejnou práci na stejném místě. Evropský pilíř sociálních práv¹⁰ odráží společné chápání evropských sociálních standardů, zahrnuje program zavedení nových a efektivnějších práv občanů a pracovníků a řeší nové sociální a demografické problémy i měnící se svět práce. Důležitou roli hraje také unijní politika soudržnosti, která občanům i jednotlivým územím pomáhá situaci, kdy výhody jednotného trhu nejsou rozděleny rovnoměrně, řešit.

V červnu 2016 přijala Komise novou agendu dovedností pro Evropu, která má zajistit, že všichni v celé Unii budou mít odbornou přípravu, dovednosti a podporu, jež jsou na měnícím se trhu práce potřeba. V rámci toho Komise spustila plán pro odvětvovou spolupráci, jehož účelem je řešit krátkodobou a střednědobou potřebu určitých dovedností v různých hospodářských odvětvích.

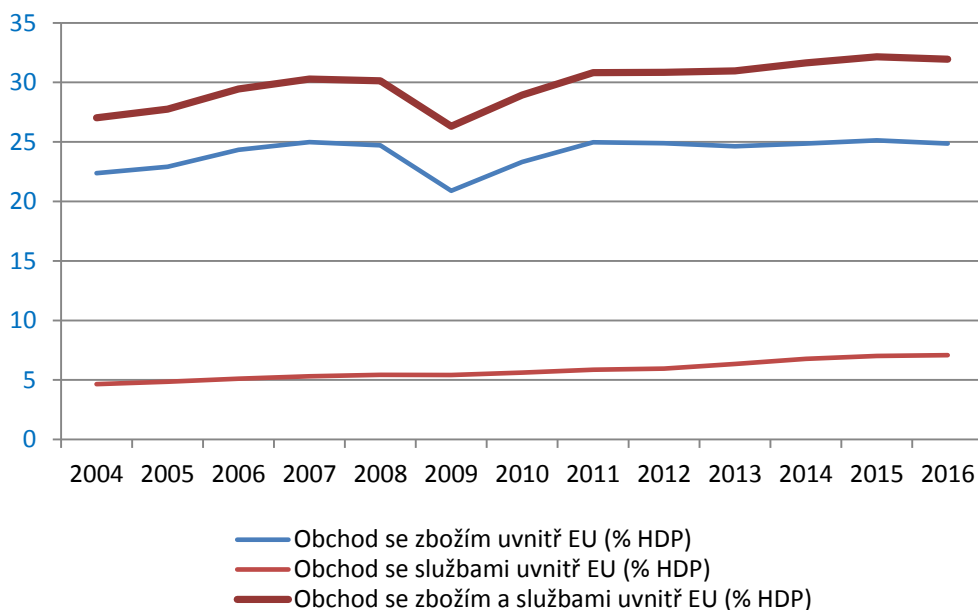
1.2 Výhody pro podniky

Díky harmonizaci vnitrostátních předpisů, normám společným všem členským státům namísto 28 různých souborů norem a zásadě vzájemného uznávání nabízí jednotný trh přístup na trh s více než 512 miliony spotřebitelů, na němž lze testovat nové produkty a nápady. Unijní pravidla pro zadávání veřejných zakázek umožňují přistupovat k veřejným výdajům strategičtěji a zajišťují členským státům a regionálním a místním orgánům možnost zvolit tu nejlepší nabídku na základě širších kritérií než jen nejnižší ceny¹¹. Diverzifikace, rozsah, experimentování a inovace, jež jsou díky jednotnému trhu možné, stimulují produktivitu a pomáhají tak evropským podnikům udržet si v globalizovaném světě konkurenceschopnost. Úspěšný je zejména jednotný trh s výrobky. Přijetím společných pravidel a tam, kde taková pravidla neexistují, prostřednictvím vzájemného uznávání byly odstraněny regulační překážky u více než 80 % průmyslových výrobků. Rovněž integrace jednotného trhu je hlubší. V poměru k ekonomice Unie jako celku obchod se zbožím a službami mezi členskými zeměmi EU vzrostl z 27 % v poměru k objemu hrubého domácího produktu Unie v roce 2004 na 33 % v roce 2017, byť obchod se službami zůstává omezenější a zdaleka neodpovídá potenciálu.

¹⁰ COM(2017) 250.

¹¹ Zadávání veřejných zakázek tvoří v rámci ekonomiky Unie podstatnou část veřejných investic: 2 biliony eur ročně, což odpovídá 14 % HDP Unie. COM(2017) 572.

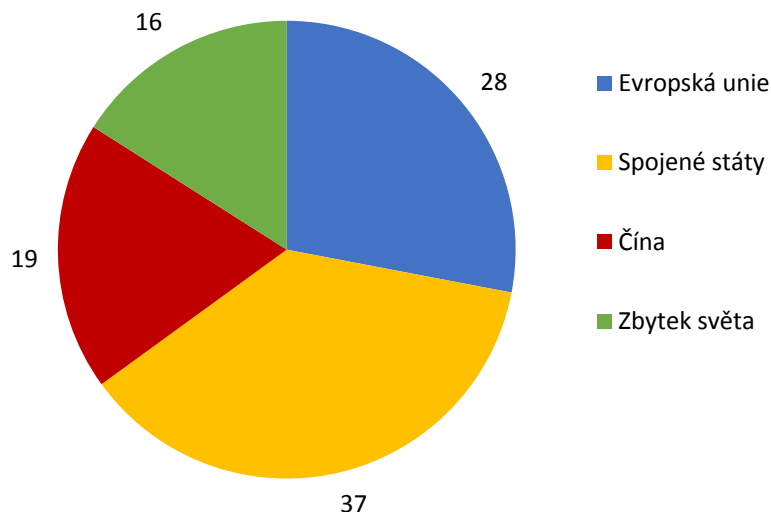
Obchod se zbožím a službami uvnitř Unie (v poměru k objemu hrubého domácího produktu Unie)

Zdroj: Eurostat

Jednotný trh nabízí všem podnikům, malým i velkým, možnost přilákat investice do rozšiřování své činnosti za hranice domovského státu a až do takového rozsahu, že jsou schopny expandovat v rámci Unie i globálně. Jakožto jeden z největších světových trhů pomáhá Unie evropským podnikům, aby byly konkurenceschopné v celosvětovém měřítku.

Počet evropských společností mezi 100 největších společností světa (global top 100) v r. 2017

Zdroj: Fortune, vizualizace Evropského centra politické strategie

1.2.1 Výhody integrace finančního sektoru

Kapitálové trhy v Evropě se navzdory finanční krizi za posledních 25 let ještě více integrovaly. Od roku 1992 značně expandovaly a v roce 2015 dosáhly více než dvojnásobku velikosti unijní ekonomiky. S jednotným pasem je stále více poskytovatelů finančních služeb schopných nabízet své služby kdekoli v Unii¹², což stimuluje hospodářskou soutěž a nabízí

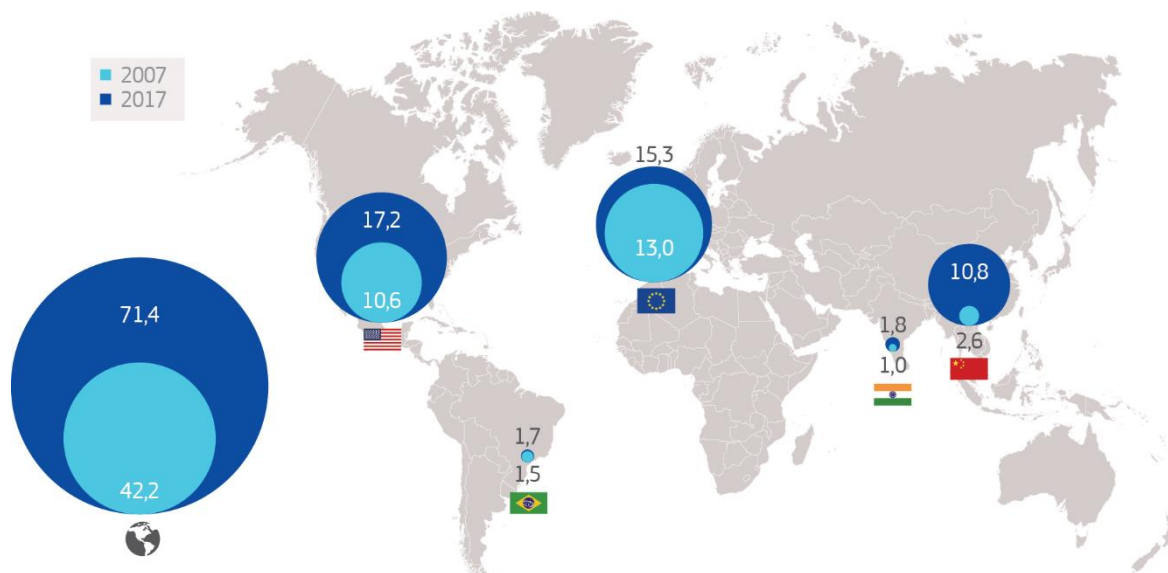
¹² V současnosti využívá 13 484 finančních institucí k poskytování finančních služeb v Unii 359 953 pasů.

podnikům, které potřebují financování, na kapitálových trzích nové možnosti. Nyní mohou financovat více svých činností v rámci jednotného trhu a jsou méně závislé na bankovních úvěrech. V důsledku přísnějšího dohledu na úrovni Unie se zvýšila ochrana spotřebitele a investorů. Integrace kapitálových trhů v Evropě také podporuje inovace, jež mají zásadní význam pro to, aby byly podniky efektivnější a produktivnější.

1.2.2 Formování otevřeného a mnohostranného obchodního systému založeného na pravidlech a přístup do mezinárodních hodnotových řetězců

Jednotný trh umožňuje Unii mluvit na mezinárodních obchodních jednáních jedním hlasem. S více než 512 miliony spotřebitelů a celkovým hrubým domácím produktem ve výši 15 300 miliard eur¹³ je jednotný trh jedním z největších trhů na světě. Díky tomu je pro naše obchodní partnery atraktivní a jeho významu můžeme využívat k otevírání zahraničních trhů způsobem, který je výhodný pro obě strany. Tak tomu bylo nedávno při podpisu dohody o volném obchodu s Japonskem a Singapurem, u návrhu Komise na uzavření dohody s Vietnamem, při uzavření jednání s Mexikem a u pokračujících jednání s Mercosurem¹⁴, Chile, Austrálií a Novým Zélandem. Ambiciózní obchodní agenda Unie pomáhá zajistit evropským společnostem na trzích třetích zemí spravedlivou hospodářskou soutěž a rovné podmínky.

*Evropská ekonomika z globální perspektivy
(hrubý domácí produkt, v bilionech eur v běžných cenách, 2007–2017)*

Zdroj: Světová banka a Evropská centrální banka, vizualizace Evropského centra politické strategie

Rozsah jednotného trhu kromě toho také znamená, že Unie je v pozici, z níž může formovat otevřený a mnohostranný obchodní systém založený na pravidlech. Podniky ze třetích zemí musí respektovat právní předpisy Unie, aby měly na jednotný trh přístup, včetně předpisů v oblasti zdraví, životního prostředí, bezpečnosti potravin a výrobků a ochrany spotřebitele. Evropské harmonizované normy se často stávají vzorem pro globální standardy a obchodní politika je prostřednictvím dohod o volném obchodu prosazuje. Zcela v souladu s unijní ochranou údajů a předpisy o ochraně osobních údajů navrhuje Unie při svých obchodních a

¹³ Údaje za rok 2017.

¹⁴ „Společný jihoamerický trh“ zahrnující Argentinu, Brazílii, Paraguay a Uruguay.

investičních jednáních se třetími zeměmi horizontální ustanovení o přeshraničních tocích údajů a ochraně osobních údajů.

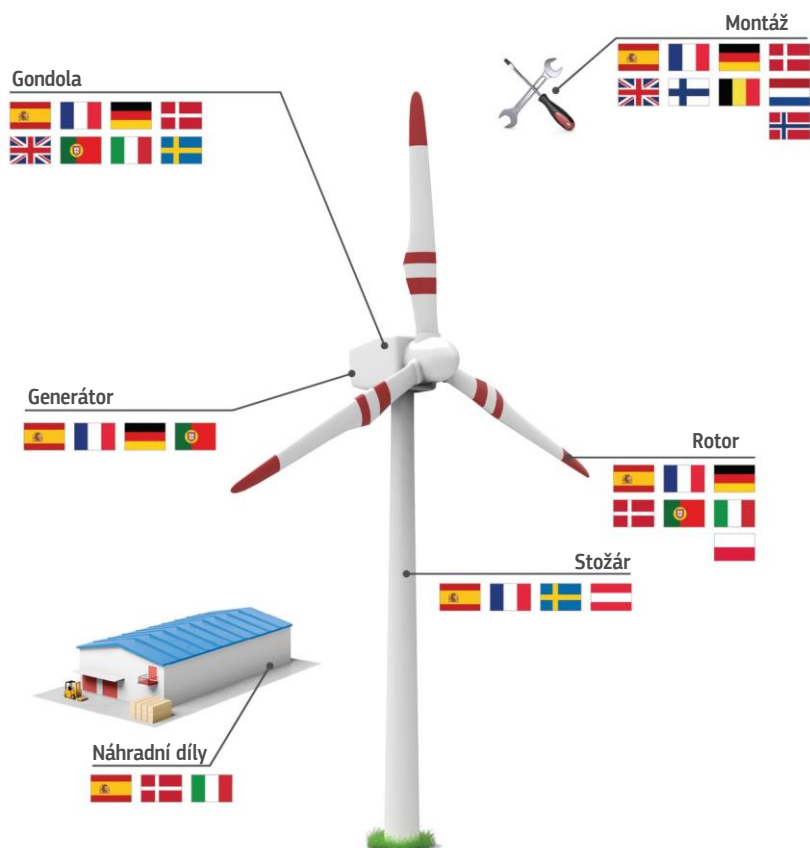
Navrhovaný nový rámec pro prověřování přímých zahraničních investic díky větší transparentnosti a kontrole pomůže chránit strategické zájmy Unie. To vše přináší podnikům značné výhody a příležitosti. Jednotný trh se tak podílí na plnění cílů Unie spočívajících v hájení míru, jejích hodnot a blahobytu jejích obyvatel. Jak legislativa jednotného trhu, tak ambiciózní obchodní agenda Unie tyto hodnoty odráží a prosazují.

Mezinárodní produkce se stále více odehrává v globálních hodnotových řetězcích, v nichž inovace a výrobní procesy přesahují do několika zemí. Díky jednotnému trhu mají unijní podniky přístup k různorodějším, kvalitnějším a levnějším vstupům, a jsou proto v globálním kontextu konkurenceschopnější. Uspodňuje začlenění podniků do evropských hodnotových řetězců, čímž pomáhá zajistit, aby hospodářská činnost zůstala v Unii. Například podíl vstupů z jiných členských států ve výrobních řetězcích stoupá a v současnosti převyšuje 14 %¹⁵. V duchu téže logiky jakákoliv nová nebo opětovně zavedená překážka na jednotném trhu v konečném důsledku omezí konkurenceschopnost unijních podniků. Jednotný trh má klíčový význam pro malé a střední podniky, neboť nabízí čím dál více obchodních příležitostí těm, které samy neexportují¹⁶.

¹⁵ Tato hodnota je výrazně vyšší u automobilového (32 %) a chemického (31 %) průmyslu, v obou případech vzrostla z 23 % v roce 2000.

¹⁶ Viz například „25 let jednotného evropského trhu – studie financovaná dánským obchodním úřadem“, <http://www.hbseconomics.dk/wp-content/uploads/2018/09/25-years-of-the-Single-Market.pdf>.

*Hodnotový řetězec evropských výrobců větrných turbín:
hlavní místa výrobních zařízení*

Zdroj: data Společného výzkumného střediska

Dobrym příkladem strategického hodnotového řetězce v Evropě, jehož vznik umožnil jednotný trh, je Evropská bateriová aliance. Ačkoliv bateriové články představují velkou část přidané hodnoty automobilů budoucnosti, není Unie v současné době schopná vyrábět je hromadně a je závislá na dovozech z třetích zemí. To může způsobit problémy se zabezpečením dodávek a vzhledem k dopravě, časovým prodlevám nebo horší kontrole kvality zvyšuje náklady. Rok od založení aliance vznikají konsorcia se sídlem v Unii, budují se první pilotní výrobní zařízení a byly oznámeny další projekty, jejichž cílem je udělat z Unie jednoho z hlavních aktérů tohoto strategického odvětví.

2. Výzvy v praxi

Občané a podniky pocítí výhody jednotného trhu, pouze pokud jeho pravidla fungují v praxi. Ať už jde o potravinářské výrobky, pojištění nebo požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, nesoulad s právem Unie v jednom členském státě může mít dalekosáhlé důsledky v jiném. Nesoulad s právními předpisy může narušit důvěru spotřebitelů v jednotný trh. Narušuje také rovnost podmínek pro podniky. Řádné provádění, uplatňování a vymáhání pravidel jednotného trhu je proto základním předpokladem pro to, aby se proklamovaná snaha prohloubit jednotný trh stalo skutečností.

2.1 Provádění a uplatňování pravidel jednotného trhu

Členské státy odpovídají za provedení směrnic do svého vnitrostátního práva. Za posledních 20 let se v provádění směrnic týkajících se jednotného trhu do vnitrostátního práva hodně pokročilo, jak ukazuje výrazný pokles průměrného deficitu provádění (z 6,3 % v roce 1997 na 0,9 % v roce 2017). Řádně provést všechny právní předpisy, které byly přijaty v několika posledních letech, aby se jednotný trh posunul vpřed, však bude v nejbližší budoucnosti pro všechny velká výzva a bude vyžadovat trvalou snahu všech členských států¹⁷. Ne všechny signály z poslední doby jsou povzbudivé. Například deficit provádění u šestnácti směrnic, které měly být provedeny mezi prosincem 2017 a květnem 2018, byl v červnu 2018 25%. U tří směrnic o zadávání veřejných zakázek, které měly být provedeny do dubna 2016, byla **Komise nucena zahájit 58 řízení o nesplnění povinnosti s 21 členskými státy, protože jí neoznámily žádné prováděcí opatření**, přičemž tři z těchto řízení ještě stále probíhají.

V případech, kdy je harmonizace vnitrostátních předpisů na úrovni Unie minimální, jsou členské státy oprávněny požadavky předpisů Unie překročit, pokud si to přejí. Výsledkem by však neměly být další nadbytečné či nesouvisející vnitrostátní požadavky (tzv. *gold-plating*), které pro občany nebo podniky znamenají nepřiměřenou zátěž¹⁸. Toto riziko dokládá například začleňování (v příslušných případech) ustanovení obecného nařízení o ochraně osobních údajů do vnitrostátního právního rámce, kdy jeden členský stát takto přijal až 600 dodatečných stran právních předpisů. Evropský parlament, Rada a Evropská komise se v roce 2016 v rámci Interinstitucionální dohody o zdokonalení tvorby právních předpisů¹⁹ zavázaly zveřejňovat znění vnitrostátních prováděcích opatření a vysvětlovat, která ustanovení vycházejí ze směrnic Unie a která jejich rámec překračují. Taková transparentnost sama o sobě může přispět k tomu, aby jakékoliv dodatečné požadavky byly přiměřené a jasně odůvodněné. Komise dala členským státům k dispozici nástroj, jehož prostřednictvím mohou informovat, jakým způsobem směrnice Unie provedly, dosud jej ale využily jen dva členské státy u tří směrnic.

Orgány členských států nesou odpovědnost i za uplatňování předpisů jednotného trhu. V uplynulých letech mělo několik případů špatného uplatnění předpisů vážné důsledky. Následně byl proto dohled na úrovni Unie zpřísněn.

Aféra Dieselgate odhalila slabiny ve vymáhání předpisů Unie odpovědnými orgány členských států v případě schvalování typu u automobilů a také skutečnost, že Komise nemá k dispozici dostatečné právní nástroje, aby to napravila. S novým právním rámcem pro schvalování typu přijatým v květnu 2018 bude uplatňování předpisů Unie efektivnější a dohled Unie výrazně důslednější.

Aby byla legislativa upravující jednotný trh efektivní, vyžaduje často dohled nezávislých vnitrostátních orgánů disponujících dostatečným personálem a vybavením. Je tomu tak v oblastech, jako je hospodářská soutěž, dozor nad trhem, ochrana údajů, energetika, doprava, telekomunikace či finanční služby. Tyto orgány představují dodatečnou záruku řádného uplatňování předpisů jednotného trhu a Komise bude i nadále věnovat zvláštní pozornost tomu, aby dobře fungovaly a měly odpovídající zdroje. Konkrétně bude Komise více podporovat budování administrativních kapacit, mimo jiné prostřednictvím programu pro

¹⁷ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. května 2016 o strategii pro jednotný trh (2015/2534 (INI)); usnesení Evropského parlamentu ze dne 19. ledna 2016 o strategii pro jednotný digitální trh (2015/2147 (INI)).

¹⁸ Na úrovni členských států viz také iniciativa Francie, která identifikovala a odstranila několik případů „gold-platingu“ spojených s provedením směrnic Unie: <https://ue.delegfrance.org/plugins-dist/mae/favicon.ico>.

¹⁹ Úř. věst. L 123, 12.5.2016, s. 1.

jednotný trh a programu na podporu reforem navržených v rámci příštího víceletého finančního rámce.

Intenzivnější přeshraniční spolupráci správních orgánů si žádá ochrana spotřebitelů před podvodným jednáním nepoctivých podniků. Případ fipronilu ve vejcích v roce 2017 například ukázal, že existuje prostor pro těsnější spolupráci v boji proti podvodům v potravinářství. Přeshraniční spolupráce je nutná také k tomu, aby občané a podniky mohli snáze využívat svobody jednotného trhu, a k řešení sporů mezi orgány veřejné správy. Komise v tomto směru podnikla rázné kroky v podobě návrhu na vytvoření Evropského orgánu pro pracovní záležitosti²⁰. Jeho smyslem je zejména přeshraniční spoluprací vnitrostátních orgánů a mediací v přeshraničních sporech zlepšit volný pohyb pracovníků.

Komise připomíná, že klíčem k udržení důvěry v jednotný trh je nezávislý, kvalitní a účinný soudní systém a respektování zásady právního státu v členských státech, což dokládá srovnávací přehled EU o soudnictví²¹. Zdokonalení vnitrostátních systémů soudnictví je proto pro Komisi prioritou, ať už v rámci evropského semestru – ročního cyklu koordinace hospodářských politik v Unii, nebo podporou vzdělávání a práce soudců, například prostřednictvím Evropské justiční sítě. Kromě toho navrhla Komise zlepšit schopnost občanů domáhat se svých práv. Na základě balíčku nové politiky pro spotřebitele²² budou moci kvalifikované subjekty podnikat právní kroky jménem spotřebitelů. Bude-li balíček schválen, bude to znamenat levnější a efektivnější způsob jak zastavit porušování práva, které poškozuje velký počet spotřebitelů v Unii, a odstranit jeho následky. Tam, kde by porušování práva Unie mohlo vážně poškodit veřejný zájem a kde může být obtížné je odhalit, mohou hrát zásadní úlohu oznamovatelé (*whistleblowers*), což už ukázalo několik nedávných skandálů. Návrh Komise, který se tomuto tématu věnuje, zajistí oznamovatelům při oznamování takových porušení práva bezpečí²³.

2.2 Vymáhání práva na úrovni Unie

Coby strážkyně Smluv Komise zajišťuje, aby členské státy respektovaly předpisy Unie, a to v souladu se strategickým přístupem podle sdělení „Právo EU: lepší výsledky díky lepšímu uplatňování“²⁴ zejména prostřednictvím řízení o nesplnění povinnosti a dále kontrolou státní podpory. Unie také zavedla silnější mechanismy dohledu, jako je evropský orgán dohledu v odvětví finančních služeb. Jelikož rizika ohrožující finanční stabilitu a ochranu investorů nerespektují hranice, předložila Komise návrhy²⁵, jejichž smyslem je zajistit, aby byl finanční dohled těchto orgánů přísnější a integrovanější, a to i v oblasti praní peněz. V duchu svého plánu být „větší a ambicióznější ve významných záležitostech, a naopak menší a skromnější u témat méně významných“ se Komise rozhodla ještě více zaměřit na kontrolu státní podpory a na porušení opatření, jež mají značný dopad na jednotný trh, například týkající se státní podpory v oblasti zdanění právnických osob²⁶.

Fungování jednotného trhu mohou narušovat také podniky, tím, že postaví překážky obchodu, investicím nebo podnikání. Pokud uzavřou nezákonnou dohodu, aby zabránily konkurenci, nebo pokud dominantní operátoři brání konkurentům ve vstupu na svůj trh, vede to k vyšším

²⁰ COM(2018) 131.

²¹ COM(2018) 364.

²² COM(2018) 183.

²³ COM(2018) 218.

²⁴ C(2016) 8600.

²⁵ COM(2017) 536 a COM(2018) 645.

²⁶ 2017/C 18/02.

cenám a menšímu výběru pro spotřebitele. Poškozuje to také podniky, které jsou obětí těchto praktik. V těchto případech bude Komise i nadále zasahovat, aby ochránila spotřebitele v rámci jednotného trhu a doplnila kroky vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž, které nejsou dostatečně vybavené k tomu, aby mohly řešit velké přeshraniční případy. Rovněž by neměly vznikat nové překážky v těch částech jednotného trhu, které fungují dobře.

Aby zjistila, jaké překážky vytvořily na vnitřním trhu společnosti, provedla Komise rozsáhlé odvětvové šetření v sektoru elektronického obchodování. V návaznosti na něj soustřeďuje vymáhání soutěžního práva na smluvní omezení, jež brzdí přeshraniční elektronický obchod. V červnu 2018 uložila Komise čtyřem podnikům pokutu za to, že své maloobchodní prodejce omezovaly v nezávislém rozhodování o cenách, za něž dále prodávaly elektronické výrobky, a v tom, ve kterých zemích mohli prodávat online.

3. Využití plného potenciálu jednotného trhu

Má-li Unie dosáhnout udržitelné vyšší úrovně hospodářského růstu, musí urychleně zlepšit podmínky, které podporují růst produktivity. Jak se uvádí v roční analýze růstu vypracované Komisí, klíčovým faktorem růstu produktivity jsou vedle inovací a šíření technologií také efektivně fungující trhy. Jednotný trh je rovněž jedním ze základních prvků hospodářské a měnové unie a jeho integrace má klíčový význam pro zlepšování její odolnosti. Euro pak posiluje přeshraniční obchod a usnadňuje dosažení úspor z rozsahu.

Plný potenciál jednotného trhu jakožto nástroje k zajištění růstu, pracovních míst a konkurenceschopnosti v mezinárodním měřítku stále není v mnoha oblastech využit. Příkladem je digitalizace a rozvoj nových technologií, u nichž je hlavním problémem rozhodování o tom, co, zda, kdy a jak regulovat, a oběhové hospodářství, kde je cílem vytvořit regulační rámec, který zajistí větší udržitelnost hospodářských činností a zároveň tvorbu pracovních míst, intenzivnější inovace a růst. V obou případech je zapotřebí zajistit evropský přístup k řešení daných problémů a zabránit roztržičnosti jednotného trhu, jež by byla důsledkem vysokého počtu vnitrostátních přístupů. Značný další potenciál existuje rovněž v oblasti služeb, produktů, zdanění a síťových odvětví, kde investice do další hospodářské integrace vyžadují více politického kapitálu než v minulosti. Neměla by se podceňovat ani zahraniční dimenze další integrace jednotného trhu v našem stále nestabilnějším světě, protože může zvýšit atraktivitu Unie pro mezinárodní obchodní partnery a přinést jí větší vliv na mezinárodní scéně.

Aby jednotný trh řádně fungoval, je důležité, aby jeho pravidla byla jasná, spravedlivá a vhodná pro daný účel. Komise stávající pravidla nadále pravidelně vyhodnocuje a provádí rovněž veřejné konzultace a komplexní posouzení dopadů při přípravě pravidel nových, aby právní rámec plnil své cíle, aniž by vznikaly zbytečné náklady. Zásada podpory inovací pak pomůže zajistit, aby legislativní rámec obstál i v budoucnu. Komise také dále vyvíjí monitorovací nástroje a provádí hodnocení přínosů a překážek jednotného trhu i dopadu právních předpisů Unie o jednotném trhu z hlediska uživatelů, spotřebitelů a podniků.

3.1 Od tradičního k digitálnímu trhu

Digitální technologie se staly nedílnou součástí jednotného trhu do té míry, že rozlišovat mezi tradičním „kamenným“ jednotným trhem a „digitálním“ jednotným trhem již není relevantní. Digitalizace podniků – včetně tradičních odvětví – i veřejné správy má zásadní význam, a pravidla pro jednotný trh je tedy nutné navrhovat a aktualizovat tak, aby díky nim inovace

a šíření nových technologií posilovaly růst produktivity²⁷. Pak bude jednotný trh i nadále podporovat inovativní podniky a poskytovat začínajícím podnikům v Unii podmínky k rozšiřování činnosti a úspěšnému fungování. To je důležité zejména pro elektronické obchodování, platformy, finanční technologie²⁸ a kolaborativní ekonomiku.

Digitální technologie mohou podnikům umožnit přímo prodávat produkty a služby více než 512 milionům spotřebitelů v celé Unii. V roce 2017 nakupovalo nebo prodávalo online v zahraničí 33 % evropských spotřebitelů a 18 % evropských podniků²⁹. Avšak nové překážky ze strany členských států nebo podniků brání růstu elektronického obchodování a mají dopad na přeshraniční obchod, a tudíž je třeba je řešit na úrovni Unie. Jedním z hlavních závěrů nedávného šetření Komise bylo, že téměř 40 % internetových stránek neumožňuje online prodej zákazníkům z jiných členských států³⁰.

V rámci strategie pro jednotný digitální trh Komise předložila řadu iniciativ zaměřených na řešení největších překážek elektronického obchodování. Některé z nich již byly přijaty, konkrétně co se týče zeměpisného blokování³¹, služeb přeshraničního dodávání balíků³², daně z přidané hodnoty u elektronického obchodování³³ a spolupráce v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů³⁴. Nařízení o zeměpisném blokování, které bude platit od 3. prosince 2018, zakáže diskriminační praktiky založené na státní příslušnosti, bydlišti nebo sídle. Navrhované aktualizované digitální smlouvy³⁵, které jsou ještě v jednání, by spotřebitelům poskytly jistotu, že při nákupu digitálního obsahu mají srovnatelnou úroveň ochrany jako při nákupu fyzického zboží, a to doma i v zahraničí.

Online platformy dnes hrají na jednotném trhu významnou roli, jelikož díky nim může více než jeden milion podniků oslovovat zákazníky v celé Unii. Inovační potenciál online platform je však omezen nedostatečnou důvěrou a také množstvím různých vnitrostátních předpisů. V oblasti vztahů mezi podniky jsou zapotřebí opatření na úrovni Unie, která zajistí spravedlivé, transparentní a důvěryhodné internetové obchodování a hospodářskou soutěž. Komise předložila v dubnu 2018 návrh nových, harmonizovaných pravidel fungování „platform pro podniky“³⁶. Digitální éra je třeba přizpůsobit rovněž předpisy upravující autorské právo a také zdanění; i v této oblasti již Komise předložila návrhy³⁷.

Rozvíjející se ekonomika sdílení nabízí příležitosti pro občany i podniky. Hospodářské činnosti, jako je doprava, ubytování a financování, již provozuje více než 400 000 občanů. Aby obchodní modely založené na kolaborativní ekonomice mohly v plné míře využít svůj

²⁷ Projev M. Draghiho, Hospodářská a měnová unie: minulost a současnost, Berlín 19. září 2018, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

²⁸ V roce 2018 předložila Komise akční plán pro finanční technologie (COM(2018) 109) s cílem zajistit, aby finanční sektor Unie dokázal využít výhod plynoucích z digitalizace a technologických inovací, a mohl tak podnikům a spotřebitelům poskytovat inovativní a dostupné finanční služby.

²⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/E-commerce_statistics_for_individuals;

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/E-commerce_statistics.

³⁰ SWD(2017) 229; https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/geoblocking-final-report_en.pdf.

³¹ Nařízení (EU) 2018/302.

³² Nařízení (EU) 2018/644.

³³ Směrnice (EU) 2017/2455.

³⁴ Nařízení (EU) 2017/2394.

³⁵ COM(2015) 634; COM(2015) 635.

³⁶ COM(2018) 238.

³⁷ COM(2016) 594; COM(2016) 593; COM(2018) 147; COM(2018) 148; COM(2018) 329.

potenciál³⁸ a dosáhnout plného rozsahu, je velice důležité zabránit nekoordinované regulaci ze strany členských států, například při definování hranic mezi závislou činností a vzájemným poskytováním služeb. Je třeba nalézt správnou rovnováhu mezi ochranou zaměstnanců a adaptabilitou trhu práce, jako v nedávném návrhu Komise o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách v Unii³⁹. Tento návrh je součástí realizace evropského pilíře sociálních práv; zde je třeba, aby Evropský parlament a Rada do března 2019 pokročily v jednáních o různých legislativních iniciativách, aby pilíř začal lépe fungovat.

3.2 Maximalizace příležitostí nabízených evropskou ekonomikou založenou na datech

Prosperující digitální ekonomika potřebuje datový ekosystém, který stojí na třech základních kamenech: důvěře, dostupnosti údajů a kapacitě/infrastruktuře. Tento ekosystém je třeba vybudovat právě na úrovni jednotného trhu. Prioritou je rychlé vypracování a přijetí evropských a případně i mezinárodních pravidel a standardů, které zajistí harmonizaci trhu a interoperabilitu digitálních produktů a služeb.

Pro zajištění důvěry v jednotný trh v oblasti osobních údajů má zásadní význam obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). To zakotvuje základní práva a hodnoty evropské digitální politiky a stanoví nový globální standard. Poskytuje občanům větší kontrolu nad tím, jak společnosti zpracovávají jejich osobní údaje, včetně práva být zapomenut, a zároveň přináší podnikům v celé Unii jednotný soubor pravidel.

Obecné nařízení o ochraně osobních údajů doplní ještě navrhované nařízení o soukromí a elektronických komunikacích⁴⁰, které má zavést jednotný soubor pravidel pro vysokou úroveň ochrany soukromí u všech druhů elektronické komunikace. Důvěru v evropský datový ekosystém a jeho odolnost posílí také opatření na podporu jednotného trhu v oblasti kybernetické bezpečnosti, která popisuje strategie kybernetické bezpečnosti⁴¹.

Pro ekonomiku založenou na datech má zásadní význam přístup k údajům. Po přijetí nařízení o volném pohybu neosobních údajů⁴² budou překážky bránící tomuto volnému pohybu protiprávní, čímž se usnadní přeshraniční činnost podniků v unijní ekonomice založené na datech. Přijetí revidované směrnici o informacích veřejného sektoru⁴³ rovněž pomůže zajistit, aby podniky a inovátoři měli k dispozici více kvalitních údajů. Aby bylo možné vytvořit nástroje nezbytné pro účinné využívání těchto údajů, musí Unie posílit své kapacity v oblasti umělé inteligence, vysoce výkonné výpočetní techniky a kvantových technologií. V oblasti umělé inteligence již probíhá příprava koordinovaného plánu, který má identifikovat a mobilizovat nezbytné investice, a také etických pokynů pro rozvoj a využívání těchto technologií v případě jejich interakce s člověkem.

³⁸ Téměř každý pátý občan uvádí, že služby prostřednictvím platform bud' již nabízel, nebo si to dovede představit; viz bleskový průzkum Eurobarometr 467/2018 „Využívání kolaborativní ekonomiky“.

³⁹ COM(2017) 797.

⁴⁰ COM(2017) 10.

⁴¹ JOIN(2017) 0450.

⁴² COM(2017) 495.

⁴³ COM(2018) 234.

3.3 Reakce na nové preference spotřebitelů a investorů v rámci oběhového hospodářství a udržitelného financování

Spotřebitelé se stále více rozhodují pro produkty a služby, které byly vyvinuty a fungují udržitelným způsobem. Tento trend je třeba podporovat, neboť přispívá k oběhovému a nízkouhlíkovému hospodářství a přináší nové obchodní příležitosti. Velké množství iniciativ na národní či místní úrovni však může vést k roztržitosti a v konečném důsledku dosažení těchto cílů bránit. Prostřednictvím opatření na úrovni Unie pomáhá jednotný trh zajistit příznivé podmínky pro investice a inovace a současně přispívá k efektivnějšímu dosažení cílů v oblasti klimatu, veřejného zdraví a udržitelnosti⁴⁴.

Nedílným rysem jednotného trhu se musí stát oběhové hospodářství, ve kterém se co nejdéle zachovává hodnota výrobků, materiálů a zdrojů a minimalizuje se vznik odpadů. Prostřednictvím akčního plánu pro oběhové hospodářství⁴⁵ Komise zavedla řadu opatření na jeho podporu v celém hodnotovém řetězci – od návrhu a výroby přes spotřebu, opravy a repase až po nakládání s odpady a druhotné suroviny, které se vrací zpět do ekonomiky. Tento přístup se již uplatňuje na plasty, u nichž je potenciál pro recyklaci stále z velké části nevyužit. Do roku 2030 by měly být veškeré obaly z plastů recyklovatelné, a to nákladově efektivním způsobem. Komise také navrhla společná pravidla s cílem zakázat plastové výrobky na jedno použití, která mají zároveň zabránit roztržitosti jednotného trhu, již by mohly způsobit soubory různých vnitrostátních předpisů.

Vytvoření jednotného trhu pro kapitál může také Unii pomoci plnit závazky v rámci Pařížské dohody⁴⁶. Aby soukromý kapitál směřoval do udržitelných projektů, musejí mít finanční aktéři rovné podmínky. S cílem reagovat na rostoucí poptávku předložila Komise akční plán pro financování udržitelného růstu⁴⁷ a navrhla pravidla, která mají zajistit obecnou shodu o udržitelných finančních produktech a transparentnost potřebnou pro jejich rozvoj⁴⁸. Komise brzy představí strategii, která odráží cíle Pařížské dohody o změně klimatu, aby stanovila vizi pro dlouhodobé snižování emisí skleníkových plynů v Unii. Brzy také v návaznosti na cíle udržitelného rozvoje OSN předloží diskusní dokument o způsobu dosažení udržitelné Evropy do roku 2030.

3.4 Přetrvávající problémy na trzích výrobků a služeb

Jednotný trh je mocným nástrojem k šíření inovací a nových technologií, které zvyšují produktivitu evropských ekonomik a přinášejí občanům pokrok v sociální oblasti. Odhaduje se, že další reformy, které by zlepšily fungování již tak úspěšného jednotného trhu s výrobky, by mohly generovat až 183 miliard eur ročně⁴⁹. Největší výhody by však přinesla další integrace služeb, zejména podnikatelských, v neposlední řadě vzhledem ke stále výraznější integraci činností v oblasti výroby a služeb, například v rámci ekonomiky založené na datech. Možné přínosy v této oblasti se odhadují až na 338 miliard eur ročně⁵⁰. Služby patří spolu

⁴⁴ Viz například COM(2013) 196.

⁴⁵ COM(2015) 614.

⁴⁶ Dohoda ze dne 12. prosince 2015 v rámci Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu (UNFCCC).

⁴⁷ COM(2018) 097.

⁴⁸ COM(2018) 353, COM(2018) 354 a COM(2018) 355.

⁴⁹ Studie „Mapping the Cost of Non-Europe, 2014–19“ (Mapování ceny za neexistenci Evropy 2014–2019), výzkumná služba Evropského parlamentu, http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS_Mapping_the_Cost_of_Non-Europe-June%202014.pdf.

⁵⁰ Studie „Mapping the Cost of Non-Europe, 2014–19“ (Mapování ceny za neexistenci Evropy 2014–2019), výzkumná služba Evropského parlamentu.

s daněmi a sociálními právy k oblastem, kde je rozdíl mezi hesly o integraci jednotného trhu a uskutečňováním potřebných opatření nejvíce patrný⁵¹.

Obchod s produkty, které musí využívat zásadu vzájemného uznávání, protože pro ně neexistují harmonizovaná unijní pravidla, zůstává značně pod úrovní obchodu s produkty, pro které se taková pravidla používají (35 % oproti 55 % domácí spotřeby)⁵². Aby tento problém vyřešila, navrhla Komise v roce 2017 balíček týkající se zboží⁵³, který má podnikům usnadnit uvádění výrobků na trh v jiném členském státě a prokazování jejich souladu s právními předpisy domovské země.

Standardizace hraje vedoucí úlohu při rozvoji jednotného trhu tím, že podporuje tržně založenou hospodářskou soutěž a pomáhá zajistit interoperabilitu výrobků a služeb. Na produkty, které odpovídají dobrovolným harmonizovaným normám schváleným na úrovni Unie, se vztahuje předpoklad shody, a mohou se tedy na jednotném trhu volně pohybovat. To přineslo značné výhody například v oblasti inženýrství nebo informačních technologií. Přestože harmonizované normy vypracovávají evropské normalizační orgány, konečnou odpovědnost za ně nese Komise, neboť se vypracovávají z jejího podnětu a pod její kontrolou, jak v roce 2016 připomněl Soudní dvůr Evropské unie⁵⁴. Stávající systém je sice funkční, Komise však uznává, že je nutné ho dále zlepšovat, a proto předložila spolu s tímto sdělením akční plán, díky němuž má být vytváření harmonizovaných norem rychlejší, efektivnější a transparentnější⁵⁵.

Přestože Evropská unie je ekonomikou služeb (70 % hrubého domácího produktu Unie), přeshraniční obchod se týká převážně zboží. Přes hranice se obchoduje pouze 20 % služeb, což představuje jen 5 % hrubého domácího produktu Unie⁵⁶. Velké části ekonomiky služeb, zejména podnikatelské služby a síťová odvětví, tak výhod jednotného trhu nevyužívají. Pokud jde o podnikatelské služby (11 % hrubého domácího produktu Unie), nakupují evropské podniky jen zřídka služby od zahraničních účetních nebo daňových poradců. Podnikatelské služby jsou příkladem toho, jak se zvyšuje význam služeb pro výrobu: přibližně 80 % výstupů z právních, účetních, inženýrských a architektonických služeb se využívá jako dílčí vstupy pro jiná odvětví, včetně výrobních činností. Podobně i omezení v maloobchodním sektoru mají negativní vedlejší účinky na další hospodářská odvětví, zejména v případě výrobců na počátku výrobního řetězce⁵⁷.

Vzhledem k rostoucí konkurenci na světových trzích s výrobky spočívá konkurenční výhoda Unie stále více ve vstupech v podobě služeb a ve složce celkového hodnotového řetězce tvořené službami. Vytvoření dynamičtějšího trhu pro poskytování přeshraničních služeb v Unii je proto klíčovým prvkem budoucí konkurenceschopnosti průmyslových odvětví Unie. Nižší míru přeshraniční činnosti lze částečně vysvětlit existencí řady různých právních a regulačních požadavků na vnitrostátní úrovni v mnoha odvětvích služeb. Tyto požadavky se týkají například právní formy a podílnictví, zákazu víceoborových činností a reklamy a vyskytují se zejména u vysoce regulovaných svobodných povolání. Aby se zabránilo jejich

⁵¹ Viz rovněž zpráva společnosti Copenhagen Economics „Making EU Trade in services work for all“ (Aby obchod se službami v EU fungoval pro všechny), listopad 2018.

⁵² SWD(2017) 475.

⁵³ COM(2017) 787.

⁵⁴ Věc C-613/14, James Elliott Construction, ECLI:EU:C:2016:821.

⁵⁵ COM(2018) 764.

⁵⁶ Projev M. Draghiho, Hospodářská a měnová unie: minulost a současnost, Berlín 19. září 2018, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

⁵⁷ COM(2018) 219.

zneužívání nebo nepřiměřeným požadavkům, ukládá nedávno dohodnutý návrh Komise členským státům povinnost, aby před přijetím nových předpisů o regulovaných povoláních provedly testy přiměřenosti⁵⁸. Komise rovněž navrhl, že by členské státy návrhy právních předpisů v oblasti služeb měly oznamovat⁵⁹, aby tak Komise ještě před jejich přijetím mohla posoudit jejich soulad s právem Unie. Tento návrh stále čeká na projednání spolunormotvůrci, a je tak čerstvým příkladem situace, kdy snahu dosáhnout pokroku v oblasti jednotného trhu neprovází dostatečně velkou politická vůle přijmout nezbytná opatření.

Kromě toho Komise navrhl aktualizaci pravidel o koordinaci systémů sociálního zabezpečení⁶⁰, která by měla usnadnit další ochranu sociálních práv přeshraničních pracovníků a umožnit lepší kontrolu ze strany vnitrostátních orgánů v boji proti podvodům. Též nový Evropský orgán pro pracovní záležitosti pomůže posílit spolupráci mezi členskými státy v této oblasti a zajistit, aby měly přístup ke správným informacím o mobilitě pracovních sil.

Významnou součástí evropského hospodářství jsou odvětví, v nichž hraje významnou úlohu duševní vlastnictví (39 % hrubého domácího produktu Unie a 35 % pracovních míst v Unii). Zde bylo dosaženo pokroku mimo jiné díky přijetí revidované směrnice o ochranných známkách⁶¹ v roce 2015, již se dále modernizuje velice úspěšné evropské *acquis* v této oblasti. Aby však bylo možné plně realizovat výhody jednotného patentového systému, musí vstoupit v platnost Dohoda o Jednotném patentovém soudu, která se stále projednává.

3.5 Nevyřešené problémy v oblasti síťových odvětví

Spotřebitelé a podniky nemohou plně využívat výhod hospodářské soutěže v regulovaných síťových odvětvích. V integraci vnitřního trhu s energií bylo dosaženo solidního pokroku a s energií se ve stále větší míře volně obchoduje přes hranice států. Ovšem značný pokles velkoobchodních cen elektřiny – přibližně o 40 % mezi lety 2008 a 2017 – se plně neodrazil v cenách pro spotřebitele, které v tomto období poklesly v průměru pouze o 13 %. To je částečně způsobeno tržní silou zavedených provozovatelů a částečně překážkami bránícími vstupu nových konkurentů, jako jsou regulované ceny. Cílem návrhu nového uspořádání trhu v rámci balíčku Čistá energie pro všechny Evropany⁶² je podporovat hospodářskou soutěž tím, že vytvoří rovné podmínky pro různé technologie výroby elektřiny a umožní spotřebitelům, aby se začali na trhu s elektřinou aktivně podílet. Tento balíček rovněž přispěje k integraci trhů s elektřinou, teplem a dopravou prostřednictvím využívání digitálních technologií, jež zvýší hospodářskou soutěž a přispějí k dosažení cílů v oblasti snižování emisí uhlíku.

V oblasti dopravy a mobility stále ještě existuje mnoho překážek a noví konkurenti ve vnitrostátních železničních a silničních službách často čelí neodůvodněným omezením přístupu. Problémy roztržitosti dopravního trhu a mezer v právních předpisech v sociální oblasti se týkají především silniční dopravy. Nedostatečná interoperabilita v důsledku odlišných vnitrostátních požadavků pak brání tomu, aby se plně rozvinula hospodářská soutěž v železniční nákladní dopravě a mezinárodních železničních službách. Provedení čtvrtého železničního balíčku zlepší interoperabilitu a otevře vnitrostátní železniční trhy (pro přepravu

⁵⁸ Směrnice (EU) 2018/958.

⁵⁹ COM(2016) 821.

⁶⁰ COM(2016) 815.

⁶¹ Směrnice (EU) 2015/2436.

⁶² COM(2016) 860.

osob), zatímco přijetí aktů navržených v rámci tří balíčků opatření pro mobilitu v letech 2017 a 2018 významně přispěje k vytvoření jednotného evropského dopravního prostoru⁶³.

Zavádění technologie 4G v Evropě je pomalé kvůli rozdílům ve vnitrostátních předpisech a způsobech přidělování pásem spektra. Díky nedávno přijatému akčnímu plánu pro 5G⁶⁴ a evropskému kodexu pro elektronické komunikace⁶⁵, včetně nových pravidel pro správu spektra, budou do roku 2020 pásma pro nové služby 5G k dispozici v celé Unii za stejných technických podmínek. To podpoří zavádění technologie 5G a přinese pobídky pro rozvoj pevných a mobilních sítí s velmi vysokou kapacitou, které jsou nezbytné pro ekonomiku založenou na datech, umělé inteligenci a digitalizaci našeho hospodářství a společnosti.

3.6 Směřování k integrovanějším kapitálovým trhům a plnohodnotné bankovní unii

Evropští spotřebitelé a podniky stále nemohou využívat všechny nové příležitosti, efektivitu a bezpečnost, které by plynuly z plně integrovaných kapitálových trhů a plnohodnotné bankovní unie. Se zavedením eura je integrace finančních trhů Unie ještě důležitější. V mnoha členských státech měla finanční krize významný dopad na poskytování bankovních úvěrů, což vedlo k menšímu objemu úvěrů pro podniky a vážným problémům v reálné ekonomice. Přeshraniční bankovní úvěry a alternativní zdroje financování jsou v Evropě stále jen málo rozvinuté. V Evropě se nachází pouze 26 „jednorožců“, tedy začínajících podniků, jejichž hodnota se odhaduje na více než jednu miliardu eur, kdežto ve Spojených státech jich je 106 a v Číně 59. Ke stimulaci dalších soukromých i veřejných investic v ekonomice je důležité zintenzivnit snahy o identifikaci a odstraňování stávajících překážek na unijní i vnitrostátní úrovni, jak se uvádí ve sdělení „Investiční plán pro Evropu – bilance a další kroky“, které dnes přijala Komise⁶⁶.

Jednou z priorit v rámci unie kapitálových trhů je diverzifikovat zdroje financování pro podniky z Unie. Komise předložila návrhy s cílem přilákat nové investory (např. o skupinovém financování), zvýšit schopnost bank poskytovat úvěry díky jednodušším, transparentnějším a více standardizovaným pravidlům sekuritizace a odstranit překážky bránící přeshraničním investicím. Aby se vytvořila důvěra a stabilita potřebná k intenzivnější přeshraniční bankovní činnosti, je nezbytné mít přísnější pravidla na ochranu spotřebitelů a investorů. Návrh Komise na celoevropský osobní penzijní produkt⁶⁷ dá občanům více možností, jak si spořit na důchod, a to i v přeshraničním prostředí. Členské státy by měly zachovat jeho celoevropský charakter ku prospěchu všech občanů Unie a zajistit, aby odlišné daňové předpisy a složité struktury nebránily budoucímu využívání tohoto produktu. To se vedle cíle dále integrovat evropské bankovní systémy a přerušit propojení mezi bankami a státy řadí k hlavním cílům bankovní unie. Od roku 2012 byly zavedeny dva pilíře bankovní unie: jednotný mechanismus dohledu a jednotný mechanismus pro řešení krizí bank, který má vlastní Jednotný fond pro řešení krizí, financovaný bankami. V současné době se pracuje na realizaci společného jištění pro Jednotný fond pro řešení krizí, které bude poskytovat Evropský mechanismus stability. Kromě toho Komise předložila návrh na zřízení evropského systému pojištění vkladů⁶⁸, který má poskytovat stejnou úroveň ochrany bankovních vkladatelů v celé eurozóně. Nyní je naléhavě nutné bankovní unii a unii kapitálových trhů dokončit.

⁶³ KOM(2011) 144.

⁶⁴ COM(2016) 588.

⁶⁵ COM(2016) 590.

⁶⁶ COM(2018) 771.

⁶⁷ COM(2017) 343.

⁶⁸ COM(2015) 586.

KDO MÁ PROSPĚCH Z UNIE KAPITÁLOVÝCH TRHŮ?

Zdroj: Evropská komise

3.7 Snižování administrativní zátěže a snadnější dodržování daňových předpisů

Administrativní a regulační překážky i nadále odrazují malé a střední podniky od expanze do zahraničí. Z nedávného průzkumu⁶⁹ vyplývá, že podniky mají v případě přeshraničního působení větší obavy ze složité administrativy (83 %) než z jazykové bariéry (45 %). Náklady na dodržování rozdílných vnitrostátních požadavků a postupů mohou být pro občany, malé a střední podniky a začínající podniky příliš vysoké.

Na úrovni Unie existuje praktická podpora, která průběžně roste. Zahrnuje například portál Vaše Evropa – Podniky a síť Enterprise Europe Network. Díky nedávno přijatému nařízení o jednotné digitální bráně bude pro občany i podniky ještě snazší získat online informace o svých právech na jednotném trhu. Společná pravidla pro elektronickou identifikaci a služby vytvářející důvěru poskytují občanům a podnikům bezpečné a transparentní nástroje pro digitální interakci s orgány veřejné správy i soukromým sektorem. V balíčku opatření v oblasti práva obchodních společností⁷⁰ Komise rovněž navrhla nová pravidla, která stanoví jasné a harmonizované společné postupy pro to, jak se společnosti mohou přesouvat z jednoho členského státu do jiného a provádět přeshraniční fúze nebo rozdělení, a obsahují také silné záruky proti zneužití. Společnosti se rovněž budou moci registrovat, zřízovat nové pobočky nebo předkládat dokumenty do obchodního rejstříku online.

Digitální transformace má potenciál výrazně snížit administrativní zátěž a zlepšit rámcové podmínky pro podnikatelské investice, například v oblasti elektronických veřejných zakázek. Z průzkumu v roce 2016 vyplynulo, že 82 % veřejných služeb v Evropě je dostupných online. Rozdíl mezi zeměmi s nejlepšími a nejhoršími výsledky se zmenšuje. Prioritou je dosáhnout dalšího pokroku v provádění akčního plánu pro eGovernment⁷¹, který byl přijat v roce 2016.

⁶⁹ Průzkum sdružení Eurochambres provedený v létě 2015 mezi 592 podnikateli z Unie.

⁷⁰ COM(2018) 239; COM(2018) 241.

⁷¹ COM(2016) 179.

Ten obsahuje iniciativy usnadňující výměnu informací a rozvoj a využívání nezbytných nástrojů informačních technologií, jako je systém propojení obchodních rejstříků (BRIS), přeshraniční služby elektronického zdravotnictví a infrastruktura digitálních služeb.

Digitální technologie mohou rovněž zjednodušit dodržování předpisů a snížit náklady v oblasti daní. Jednu z největších překážek pro přeshraniční činnost představuje daň z přidané hodnoty. Iniciativa týkající se zjednodušeného jednoho správního místa pro DPH již přinesla podnikům úspory přesahující 500 milionů eur. Na tomto základě se spolunormotvůrci v prosinci 2017 dohodli na souboru opatření, která zavádějí jednodušší a efektivnější pravidla pro podniky, které prodávají zboží online. Návrh Komise na snížení administrativní zátěže související s daní z přidané hodnoty pro malé a střední podniky⁷² by mohl pomoci zvýšit jejich přeshraniční obchodování přibližně o 13 %. Přijetím návrhu o společném konsolidovaném základu daně z příjmů právnických osob⁷³ by se snížily dodatečné roční náklady na dodržování daňových předpisů pro nové pobočky v jiném členském státě zhruba o 65 %. To by samo o sobě zvýšilo investice až o 3,4 % a hrubý domácí produkt Unie až o 1,2 %. Je však třeba vyvíjet i další úsilí. Dnešní jednotný trh je z hlediska daní velice málo rozvinutý. Členské státy musí učinit rozhodné kroky a přijmout dosud nedojednané klíčové návrhy, které ovlivní budoucí konkurenceschopnost EU. Vzhledem k tomu, že je pro členské státy obtížné dosáhnout v Radě ohledně zásadních návrhů v oblasti daní jednomyslné dohody, předloží Komise v brzké době sdělení, v němž se bude zabývat možností přejít u některých daňových otázkách k hlasování kvalifikovanou většinou. Těmito otázkami je třeba se dále zabývat ještě před debatou o budoucnosti Evropy 9. května 2019 v Sibiui.

3.8 Podpůrná opatření

K tomu, aby jednotný trh začal fungovat, nestačí jen mít předpisy; schopnost prodávat výrobky a poskytovat služby v rámci celé Unie závisí na existenci a dostupnosti infrastruktury a sítí, například v oblasti dopravy, energetiky a telekomunikací. Unie v těchto oblastech investuje a usnadňuje veřejné i soukromé investice. Očekává se, že Nástroj pro propojení Evropy spolu s Evropským fondem pro strategické investice a programem Horizont 2020 v období 2014–2020 zafinancují více než 2000 projektů v dopravě, energetice a telekomunikacích s cílem podpořit vysoce výkonné, udržitelné a propojené sítě.

Na období 2021–2027 Komise navrhla jednodušší, efektivnější a flexibilnější rozpočet, který umožní účinnější podporu ve všech těchto oblastech, které mají zásadní význam pro prohlubování jednotného trhu. Jedná se zejména o navrhovaný nový Nástroj pro propojení Evropy, programy Vesmír a Digitální Evropa a strukturální a investiční fondy. Z těchto programů se budou podporovat iniciativy, jako je zavedení přeshraničních koridorů 5G pro propojené a automatizované automobily, satelitní pozorování a navigace, vysoce výkonná výpočetní technika, umělá inteligence nebo kybernetická bezpečnost. Souběžně s tím bude nový program Horizont Evropa i v budoucnu dále podporovat výzkum těchto technologií. Aby měl jednotný trh praktické výsledky, je rovněž nutné, aby Unie finančně pomáhala státním správám. Zejména je to důležité pro správní spolupráci, vymáhání práva, přístup občanů a podniků k informacím a budování kapacit. Podporu potřebují také podniky, které chtějí získat přístup na jednotný trh, aby mohly rozšířit svou činnost. Tuto podporu by měly poskytovat budoucí programy, jako je například program pro jednotný trh, InvestEU nebo spolupráce v daňové a celní oblasti. Aby bylo možné začít podporu poskytovat včas, je ovšem

⁷² COM(2018) 21.

⁷³ COM(2016) 685; COM(2016) 683.

třeba urychleně dosáhnout dohody o návrzích rozpočtu na období 2021–2027 předložených Komisí.

Vzdělávání, odborná příprava a celoživotní učení, které jsou v kompetenci členských států, usnadňují získávání dovedností, které mohou přispět k mobilitě pracovních sil na jednotném trhu. A naopak mobilita pracovních sil může usnadnit získávání nových znalostí a dovedností. Zde může Evropská unie členským státům pomoci k lepším výsledkům například prostřednictvím nové agendy dovedností pro Evropu, Koalice pro digitální dovednosti a pracovní místa, Evropského prostoru vzdělávání⁷⁴ a Evropského výzkumného prostoru. Praktickou překážku bránící mobilitě pracovních sil, založení podniku v jiném členském státě nebo přeshraničnímu podnikání často představuje jazyk. Například u zadávání veřejných zakázek 23 % dotázaných podniků uvedlo, že jazyk je „velmi významnou překážkou“ účasti v zahraničních nabídkových řízeních. K řešení tohoto problému může přispět vzdělávání, výměnné pobyty v rámci programu Erasmus a do určité míry i strojový překlad. Výše zmíněná jednotná digitální brána stanoví, že informace musí být občanům a podnikům k dispozici v alespoň jednom dalším jazyce. Jako účinný prostředek budování důvěry přes jazykové hranice se ukázaly také dvoustranné iniciativy, jako jsou evropská spotřebitelská centra.

Závěr

Po 25 letech existence má jednotný trh stále nevyužitý potenciál. Je nejlepší devizou Evropy pro vytváření růstu a inovací, přilákání investic a podporu konkurenceschopnosti jejích podniků na globalizovaných trzích. Má rovněž zřejmé přínosy pro občany. Díky jednotnému trhu mohou Evropané studovat, cestovat, žít a pracovat tam, kde chtějí. Mají díky němu větší výběr a nižší ceny a také vysoké standardy v oblasti ochrany životního prostředí, sociální ochrany a ochrany spotřebitele. Vzhledem k nízkému růstu a sílící mezinárodní konkurenci bude agenda jednotného trhu i nadále hrát klíčovou roli ve snaze, aby ekonomika Unie byla odolnější, inovativnější, produktivnější, spravedlivější a inkluzivnější.

Evropská unie musí projevit iniciativu a politickou odvahu k tomu, aby jednotný trh dosáhl další úrovně. K prohloubení integrace v těch oblastech jednotného trhu, kde existuje značný nevyužitý potenciál, včetně služeb a daní, a pro podporu spravedlnosti a inkluzivnosti bude zapotřebí značná politická vůle. Bude také nutný ambiciózní program zajišťující trvalé a včasné přizpůsobování se novým výzvám, což si vyžádá hlubší integraci jednotného trhu, aby opětovně nevyvstaly překážky na tradičních trzích a neobjevily se nové v odvětvích, jež mají strategický význam pro budoucnost, jako je digitální odvětví, umělá inteligence nebo oběhové a nízkouhlíkové hospodářství. Více než kdy dříve musíme pronášena hesla také realizovat v praxi a vést otevřenou diskusi na nejvyšší úrovni, jejímž výsledkem bude nový závazek vedoucích představitelů realizovat jednotný trh ve všech jeho rozměrech.

Ve světě, kde je zpochybňován multilateralismus, má dnes jednotný trh ještě větší význam než před 25 lety. Není cílem sám o sobě, nýbrž nástrojem, který může zlepšit život občanů a konkurenceschopnost hospodářství Unie. Je neopominutelným základem stabilní a odolné jednotné měny. Podporuje postavení a vliv Unie ve světě. Komise proto v úzké spolupráci s členskými státy zintenzivní sledování a analýzu jednotného trhu a bude Evropskou radu informovat o dalším vývoji. Komise dále:

⁷⁴ Tato stěžejní iniciativa Unie má zajistit, aby učení, studium a výzkum neomezovaly hranice.

- vyzývá Evropskou radu, aby zajistila, že Rada s Evropským parlamentem budou urychleně spolupracovat, aby do konce března 2019 přijaly legislativní iniciativy v rámci strategie pro jednotný trh, jednotného digitálního trhu a unie kapitálových trhů a bankovní unie, jak je uvedeno v příloze I, jakož i další iniciativy uvedené v tomto sdělení, a to včetně sociálního rozměru, ochrany spotřebitele, energetiky a dopravy,
- vyzývá Evropskou radu, aby zajistila, aby orgány veřejné správy na vnitrostátní, regionální i místní úrovni s podporou Komise intenzivněji pracovaly na provádění, uplatňování a prosazování právních předpisů týkajících se jednotného trhu, ale přitom neukládaly požadavky nad rámec právních předpisů EU (tzv. *gold-plating*),
- vyzývá Evropskou radu, aby obnovila komunikaci s občany a podniky s cílem povzbudit trvalou politickou a veřejnou podporu jednotného trhu, zejména v souvislosti s volbami do Evropského parlamentu,
- vyzývá Evropskou radu, aby na základě tohoto sdělení rozvinula na úrovni vedoucích představitelů podrobnou diskusi o jednotném trhu ve všech jeho rozměrech s cílem identifikovat společné priority opatření a vhodné mechanismy, díky nimž budou tolik potřebný nový politický závazek k jednotnému trhu provázet odpovídající konkrétní výsledky, a to na všech úrovních veřejné správy.